

2. Personalistické teorie

- Osobnost žáka
- Svoboda jedince
- Cit, srdce (Rousseau)

2. Personalistické teorie

Vývoj: Nové školy

- A) zakladatelé

Cecil Reddie, Hermann Lietz, Alexandr Sutherland Neill, Dora Russellová, Ovide Decroly

Úlehla, Mužík, Bartoň, Eduard Štorch, František Bakule

Nové školy

- Cecil Reddie (1889): škola v Abbotsholm
- J. H. Bedleys (1893): škola Badales
- Herman Lietz (1897): Německo

Nové školy

- Ovide Decroly (1907):
zakladatel reformní linie ve
Francii a Belgii
- Alexandr S. Neill (1921):
Summerhill

Neill: Summerhill

- radikální škola
- antiautoritativní výchova
- odmítání jakékoliv náboženské indoktrinace

Neill: Summerhill

- nepovinná výuka
- absence disciplinárního opatření
- princip samosprávy
- cílem výchovy je štěstí jedince

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

SUMMERHILL

Model antiautoritativní výchovy

Gabriela ŠTRYNČLOVÁ

Pardubice 2003

[web](#)

[video protesty](#)

2. Personalistické teorie

Vývoj

- B) psychologové
  - reakce na psychoanalýzu, behaviorismus
  - interakční pojetí

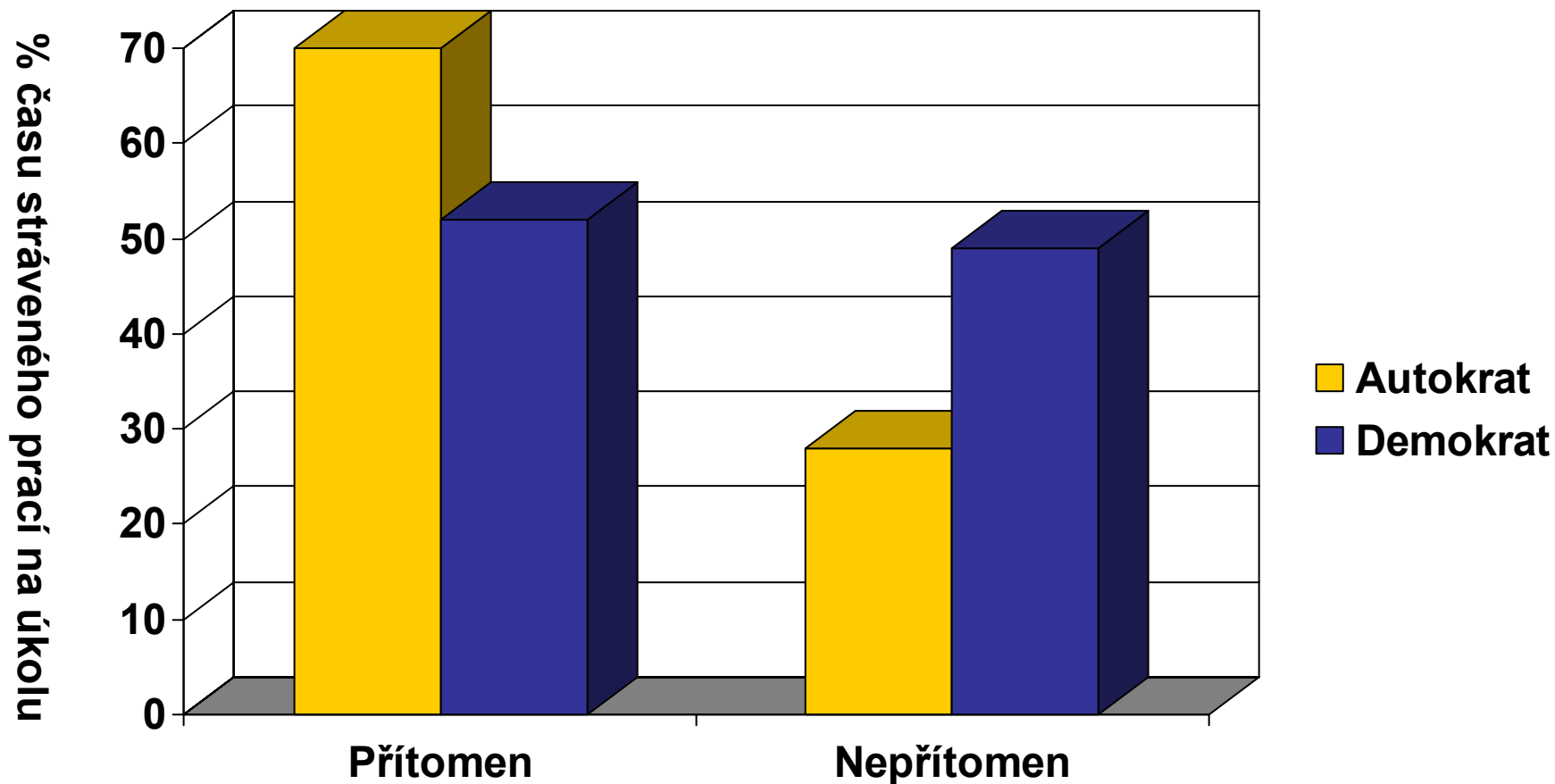

2. Personalistické teorie

Vývoj

- C) skupinová dynamika
  - Kurt Lewin (1890-1947)
    - interakční pojetí
    - aktivní stanovení cíle
    - vedení a řízení skupiny

Lewin: Demokratický a Autoritativní vedoucí

Nedirektivní přístup

- na dítě (klienta, osobu) orientovaný přístup
- Carl R. Rogers
  - Terapeut je porodní bábou, ne vědcem
  - Učitel je facilitátor
  - Cílem je samostatný jedinec schopen navázat mezilidské vztahy

Nedirektivní přístup

Učitel podle Rogerse

- Je tvůrcem počátečního klimatu
- Pomáhá žákům uskutečnit jejich touhy
- Vytváří podporující prostředí pro žáky
- Nic nevnucuje, nic nevyžaduje
- Organizuje zkušenostní učení

Nedirektivní přístup

- Kritika
  - Příliš pedocentrické
  - Příliš individualistický přístup
- Thomasův teorém (symbolický interakcionismus)

„To, co je definováno nebo vnímáno lidmi jako reálné, je ve svých důsledcích reálné“

Neohumanistický přístup

- Alfred Adler (1870-1937)
  - Jedinec má tvůrčí sílu
  - Dvě základní pohnutky
    - Pocit sounáležitosti
    - Vůle k moci

Neohumanistický přístup v pedagogice

- Rudolf Dreikurs (1897-1972)
- Nesprávné chování lze rozdělit na
  - upoutávání pozornosti
  - boj o moc
  - snaha o pomstu
  - stavění vlastní neschopnosti na odiv

Podle Bertranda

- Akademické
- **Kognitivně psychologické**
- **Personalistické**
- Sociální
- Sociokognitivní
- **Spiritualistické**
- Technologické

3. Kognitivně psychologické teorie / Konstruktivistické

Zástupci

- Jean Piaget
- Lev Vygotskij
- Ernst von Glasersfeld
- Jerome Bruner
- Howard Gardner
- Gaston Bachelard

Jean Piaget (1896-1980)

- Biolog, psycholog
- Otázky
- Jak se poznání vyvíjí?
- Jak se učí dítě?
- Organismus usiluje o rovnovážný vztah

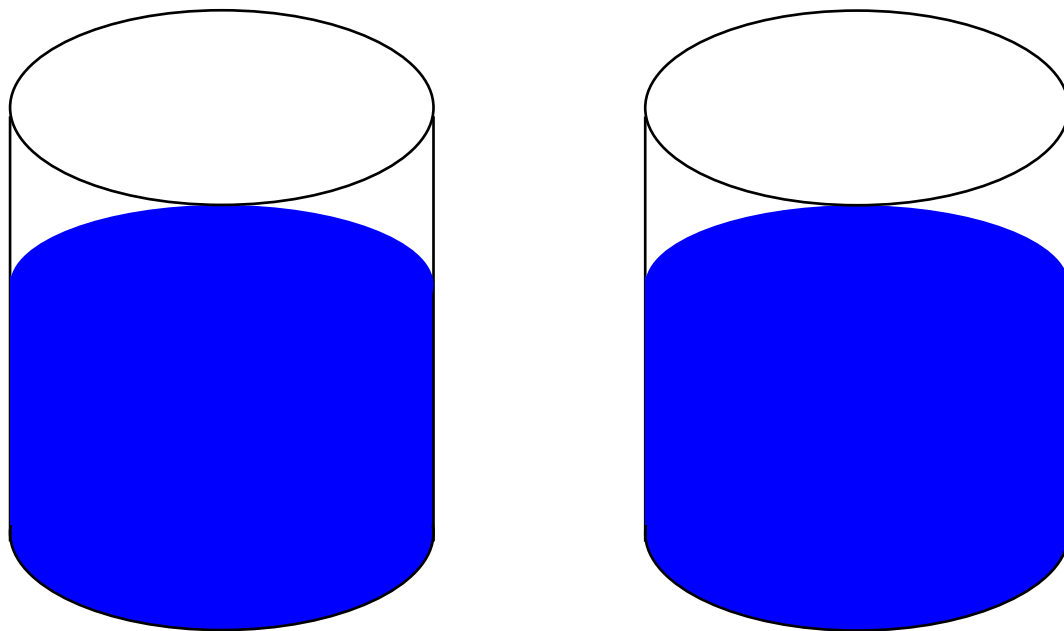
Jean Piaget

- Rovnováhy je dosaženo skrze
  - Asimilaci
  - Akomodaci
  - Příklad: nestálost objektů
- Konstrukce poznání

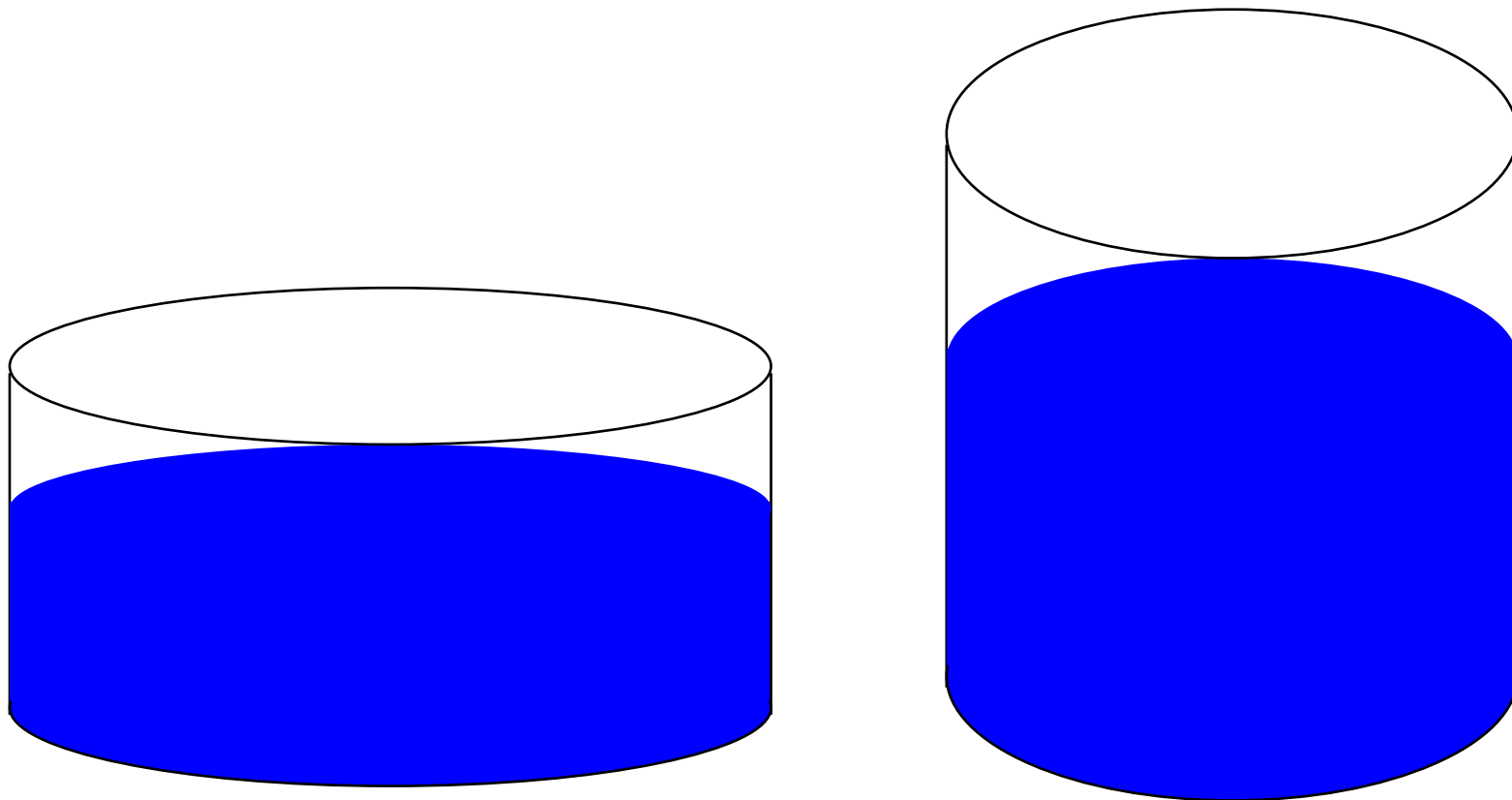
Jean Piaget: Vývoj kognitivních operací

Přibližný věk	Stadium	Charakteristika
0-2	Senzomotorické	Dítě si rozvíjí koncept stálosti objektů a schopnost učit se z mentální reprezentací. Dítě je tedy zprvu egoistické a konkrétní. Objekt nezmizí, když se na něho přestanou dívat (9 měsíců).
2 - 7	Předoperační	Myšlení dětí je egocentrické, postrádají pojetí konverzace. Centrace.
7 - 11	Konkrétní operace	Získávají pojetí konverzace, nemají schopnost abstraktního myšlení, nedokáží testovat hypotézy. Zachování množství.
Začátek kolem 11, 12	Formální operace	Dítě začíná mít schopnost abstraktního myšlení. Ale k tomu, aby ji získalo, potřebovalo konkrétní zkušenosti.

Jean Piaget: Vývoj kognitivních operací

Jean Piaget: Vývoj kognitivních operací

Jean Piaget: Vývoj kognitivních operací

Přibližný věk	Stadium	Charakteristika
0-2	Senzomotorické	Dítě si rozvíjí koncept stálosti objektů a schopnost učit se z mentální reprezentací. Dítě je tedy zprvu egoistické a konkrétní. Objekt nezmizí, když se na něho přestanou dívat (9 měsíců).
2 - 7	Předoperační	Myšlení dětí je egocentrické, postrádají pojetí konverzace. Centrace.
7 - 11	Konkrétní operace	Získávají pojetí konverzace, nemají schopnost abstraktního myšlení, nedokáží testovat hypotézy. Zachování množství.
Začátek kolem 11, 12	Formální operace	Dítě začíná mít schopnost abstraktního myšlení. Ale k tomu, aby ji získalo, potřebovalo konkrétní zkušenosti.

Kohlberg: Stádia morálneho vývoje

Věk	Stupeň	Podstupně
0-9	Prekonvenční Jedinec se egocentricky zaměřuje na svoje potřeby	1) vyhnutí se trestu 2) získání odměny
9-20	Konvenční Jedinec se vztahuje k obecně sdíleným konvencím	3) ohled vůči očekávání druhých 4) povinnost a vina
20+	Postkonvenční Založeno na autonomii jedince, na logice rovnosti	5) ohled na práva 6) univerzální etický princip

Jean Piaget

- Prekoncept
- Překonávání prekonceptů
- Příklad: Hodina matematiky

Jean Piaget

- Jak může existovat porozumění ve společnosti?
- Společné poznání
- Transmisivní x Konstruktivistické poznání

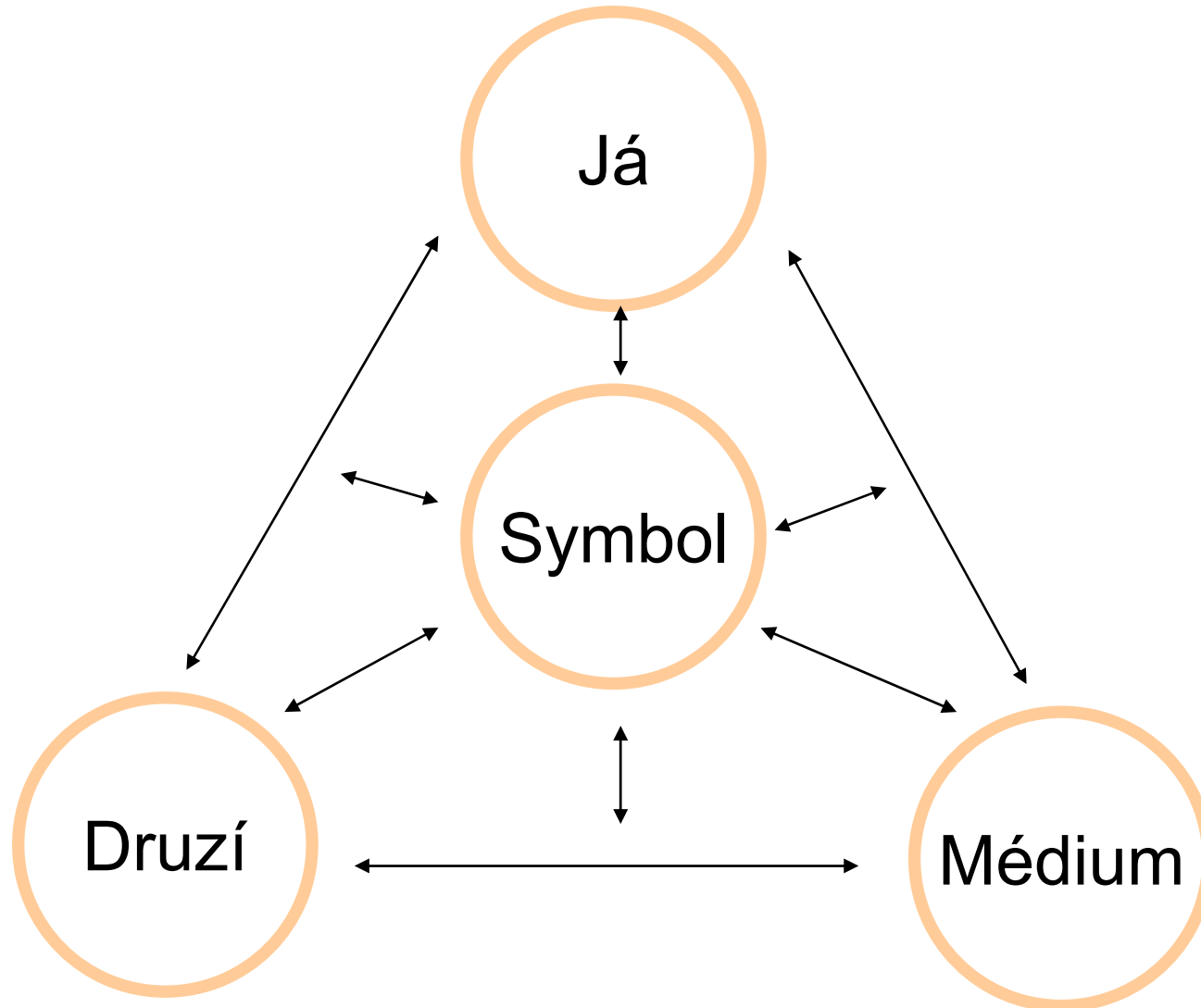
Jean Piaget

- Egocentrická řeč dítěte
  - Kritika od Vygotského
- Kritika Piageta
  - izolované učení

Ernst von Glasersfeld

- Radikální konstruktivismus
- Neexistuje objektivita
- Neexistuje pravda či nepravda
- Pouze Použitelnost

Vytváření symbolů

Jerome Bruner

Existují tři soustavy mentálních reprezentací, které využíváme při konstrukci a transformaci poznání:

- Akční
- Ikonickou
- Symbolickou

Učební osnovy

Typy učebních osnov

- Lineární (ročníky)
- Cyklické
- Spirálové

Bruner: „Začínáme s hypotézou, kterou můžeme efektivně učit v nějaké intelektuální formě jakékoliv dítě na jakékoliv úrovni rozvoje.“

Znaky konstruktivistické výuky

Murphyová (1997)

1. Učivo je předkládáno z různých hledisek, učitel využívá různých metod pro prezentaci učiva.
2. Cíle a plány pochází přímo od žáků nebo jsou stanoveny ve spolupráci s učitelem.
3. Učitel je v roli mentora, průvodce, facilitátora a tutora, tedy toho, kdo vyučuje, pomáhá překonat obtíže, připravuje, naznačuje, poskytuje fakta. Učitel uplatňuje takový styl řízení, který je protipólem přikazování a kontroly.
4. Žáci aktivně sledují a řídí vlastní kognitivní činnost – vědí co umí, jak se to učí a proč.
5. Učení je orientované na žáka, který je ve výuce hlavním činitelem.

Znaky konstruktivistické výuky

(2)

6. Učební situace, techniky, obsah, a úkoly reprezentují přirozenou komplexnost reality světa – autentické činnosti odrážejí skutečné životní situace.
7. Zdůrazňuje se konstrukce znalostí a ne reprodukce.
8. Individuální poznání žáka se proměňuje díky vyjednávání, spolupráci a sociální zkušenosti – díky kooperativnímu učení.
9. Žákovy předchozí znalosti, domněnky, názory a stanoviska jsou zahrnuty do (re)konstrukčního procesu.

Znaky konstruktivistické výuky

(3)

10. Klade se důraz na řešení problémů jako na didaktickou metodu, při které se zapojuje myšlení vyššího řádu a dochází k hlubokému porozumění.
11. Chyba je respektována, zprostředkuje příležitost pro vhled do žákových předchozích znalostí – s chybou se pracuje.
12. Zkoumání je využíváno jako nejlepší přístup k povzbuzení studentů k nezávislému získávání znalostí a dosahování cílů.
13. Žáci mají příležitost k „učňovskému učení“ (jednota praktických úkolů a rozvoje schopností a znalostí za pomoci učitele).

Znaky konstruktivistické výuky

(4)

14. Jednota znalostí je reflektována v zaměření na vztahy mezi známými pojmy a na mezipředmětové vztahy v souvislosti s novým učivem.
15. Učitel upřednostňuje kooperativní učení, aby žáci měli možnost vnímat alternativní názory – úkoly musí být takové, aby umožňovaly kooperativní činnosti.
16. Žákům je poskytována pomoc při překonávání limitů svých schopností – podpůrná rozvíjející výuka.
17. Hodnocení je komplexní, předmětem je široké spektrum žákovských produktů.
18. Primární data zprostředkovávají odkaz na reálný svět a jeho souvislost s učivem.

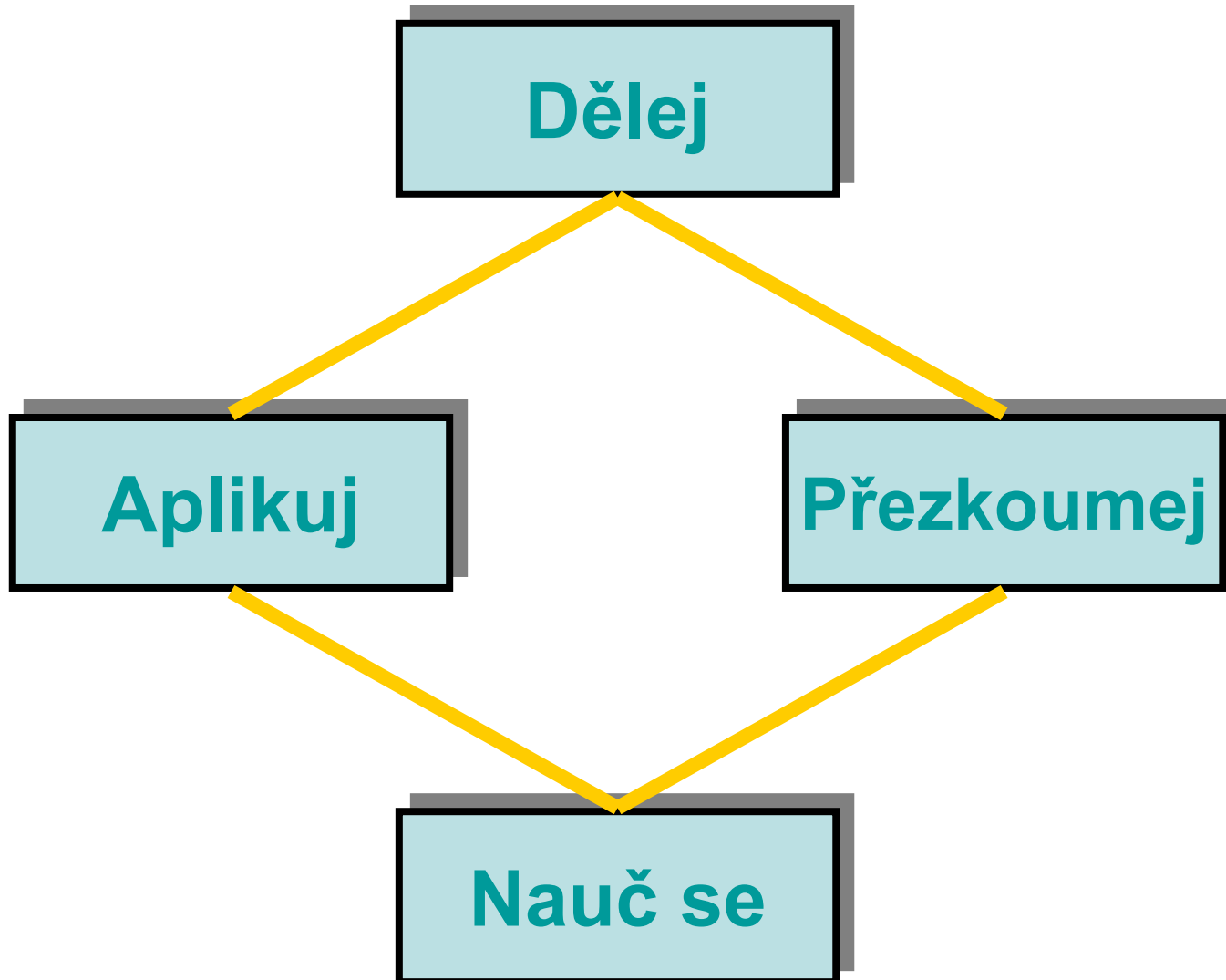
Konstruktivistické učení

- Vlastní konstrukce významu žákem, nikoliv učitelem
- Učení je řízeno učícím se a je aktivní
- Učící se kontinuálně pozměňuje a přeměňuje svoje poznatky
- Co jedinec ví, není pasivně přejato, ale aktivně získáno
- Učení je založené na objevování a experimentování
- Učitel je průvodce, spolupracovník a podpora
- Učení znamená vytváření si vztahů mezi informacemi
- Vyučování obsahuje komplexní problémy, spíše než problémy s jasnými a správnými řešeními
- Studenti by se měli podílet na vypracování kritérií hodnocení své práce
- Zájem studentů a jejich úsilí je mnohem důležitější, než obsah učebnice

Konstruktivistické učení (2)

- Někdy je lepší nechat rozhodnout studenty, než učitele, co bude třída dělat
- Vytváření vlastního porozumění je více důležitější, než vlastnictví faktů
- Experimentování a objevování nahrazuje paměťové učení
- Vyučování používá přístupy s otevřeným koncem
- Kladen důraz na vnitřní, osobní motivaci jedince

Konstruktivistické učení (3)

Kritika konstruktivismu

- kritika vývojové a stupňovité lidské inteligence
- tvrzení, že učení je aktivní, není tak radikální, jak by se mohlo zdát, protože jakékoliv učení je aktivní
- kritika Glasersfeldova skepticismu: některé formy poznatků jsou opravdu jen dočasné a omezené, ale to ještě neznamená, že nejsou zjišťovány objektivními metodami